

ඓතිහාසික මුසාකරනයේ සේවය සඳහා
In The Service of Historical Falsification

රොබට් සර්විස්ගේ ට්‍රොට්ස්කි: වර්තාපදානය පිලිබඳ සමාලෝචනයක්

A Review of Robert Service's *Trotsky: A Biography*

ඩේවිඩ් නෝර්ක් විසින්
2009 නොවැම්බර් 11

2 වන කොටස

ට්‍රොට්ස්කිගේ මූලාරම්භයේ

ට්‍රොට්ස්කිගේ
ලමා අවධිය

ට්‍රොට්ස්කි, සිය යුදෙව් පෙලපත අඩු ලංසුවෙන් දැක්වීමට උත්සුක වූ බවට සර්විස් ඉදිරිපත් කරන ප්‍රතිවාදය දෙස දැන් අපි හැරී බලමු. කෙලින් කථා කලහොත්, මේ කරුන සම්බන්ධයෙන් සර්විස්ගේ එල්බගැනීම පිලිබඳව එක්තරා අන්දමක අප්‍රසන්නතාවක් හා සැකයක් ඇති වේ. ට්‍රොට්ස්කි යුදෙව්වෙක් විය යන කරුන සර්විස්ගේ වර්තාපදානයේ කේන්ද්‍රීය ස්ථානයක් හිමිකර ගනී. එය කිසිවිටෙක සර්විස්ගේ මනසින් දුරස්ථ වන්නේ නැත. මේ කරුන පිලිබඳව සිය පාඨකයන්ට නිරන්තරයෙන් සිහිපත්

කරන්නේ එය ඔවුන්ගේ අවධානයෙන් ඇත් විය හැකියයි කනස්සල්ලට පත් වූවාක් මෙනි. සත්තකින්ම, ට්‍රොට්ස්කිගේ ජනවර්ගය අවධාරනය කරන තරම සැලකිල්ලට ගත්කල, මේ කෘතියට ට්‍රොට්ස්කි: යුදෙව්වෙකුගේ වර්තාපදානය යන නම යෙදුවේ නම් බොහෝ සෙයින් යෝග්‍ය වන්නට ඉඩ තිබුණි.

සර්විස්ගේ වර්තාපදානයේ මේ සිත් සසල කරන අංගය වඩාත් සවිස්තරව ගවේෂනය කිරීමට මත්තෙන්, ට්‍රොට්ස්කි සිය පෙලපත වසන් කිරීමට හෝ ඒ පිලිබඳ අවධානය අන් අතකට යොමු කිරීමට උත්සුක වූ බවට කෙරෙන චෝදනාවට ප්‍රතිචාර දක්වමු. ට්‍රොට්ස්කි සිය දෙමාපියන්ගේ ධනය අඩුකොට දැක්වීමට උත්සුක වූ බවට වර්තාපදාන කතුවරයා විසින් ඉදිරිපත් කරන ප්‍රතිවාදය මෙන්ම මේ ප්‍රකාශය ද ව්‍යාජය. සිය ජනවාර්ගික හා ආගමික පසුබිම සාකච්ඡා කිරීමේ දී ස්වයං ලිඛිත සිය වර්තාපදානය තුළ ට්‍රොට්ස්කි යන්තමක හෝ නිෂ්ශබ්දතාවක් ප්‍රදර්ශනය නොකරයි. එම වර්තාපදානය කියවීමට තරම් සිය පාඨකයින් කිසිදිනෙක වෙහෙස නොවනු ඇතැයි සර්විස් උපකල්පනය කරයි. ට්‍රොට්ස්කිට මේ විෂය මගහැරීමට හැකියාවක් නොමැත්තේ මක්නිසා ද? ඔහුගේ ලමා අවධිය ඔහුගේ යුදෙව් පෙලපත සමඟ නොවෙන්කල හැකි සේ එකට වෙලී තිබුණි.

... මගේ පියාගේ පවුල තුළ දැඩි ලෙස ආගම ඇදහීමක් නොවී ය. මුල්අවධියේ දී, හුදු උදාසීන ආකාරයේ මවා පෑමක් කරන ලදී. ශුද්ධ වූ දවස්වල මගේ දෙමාපියෝ ජනපදයේ ධර්මශාලාව වෙත ගියහ. යටත් පිරිසෙයින්, මගේ මව සෙනසුරාදා දිනවල අනුන්ට පෙනෙන පරිදි මැහීමේ කටයුතුවල යෙදීමෙන් වැලකී සිටියා ය. එහෙත් කාලය ගෙවී යත්ම, ලමුන්

ඩේවිඩ් බ්‍රොන්ස්ටයින්

වැඩෙන්ම, පවුලේ සමාධිය වර්ධනය වෙත්ම, මේ සියලු වර්තෘනුකූල ආගමික ඇදහිලි අඩු වී යන්නට විය. තරුන කල සිටම, පියා තුළ දෙවියන් ගැන විශ්වාසයක් නොතිබුණු අතර පසු කාලයේ ඒ සම්බන්ධයෙන් මව හා ලමුන් ඉදිරියේ ඔහු විවෘතව කථා කලේ ය. මව ඒ විෂය සාකච්ඡා කිරීමෙන් වැලකී සිටීමට වැඩි මනාපයක් දැක්වූ අතර අවස්ථාව පැමිණි විට දැස් උඩට හරවාගෙන යාඥාකලාය. (7)

සිය යුදෙව් මූලාරම්භයන් පිලිබඳව ට්‍රොට්ස්කි මෙසේ කරුණු පැහැදිලි කලේ ය:

එදිනෙදා ජීවිතය තුළ ජාතිකත්වය පිලිබඳ හැඟීමක් දැනීගියා නම් ඒ ඉතා මද වශයෙනි. මගේ මානසික සැකැස්ම තුළ කිසිදිනෙක ස්වාධීන තැනක් එයට හිමිවූයේ නැත. රුසියාව තුළ යුදෙව්වන්ගේ අයිතීන් සීමා කල, 1881 වසරේ පැනවූ නීති වලින් අනතුරුව මගේ පියාට වැඩිපුර ඉඩම් මිලයට ගැනීමට නොහැකි විය. එසේ කිරීමට ඔහු තුළ දැඩි ආශාවක් තිබුණ ද ඔහුට කල හැකි වූයේ හොර රහසේ ඉඩම් බද්දට ගැනීම පමණි. එහෙත්, මගේ තත්වයට මින් බලපෑමක් ඇති නොවුණි. සමාධිමත් ඉඩම් හිමියෙකුගේ පුතුෙකු ලෙස මා අයත් වූයේ පීඩිත පන්තියට නොව, වරප්‍රසාදිත පන්තියට ය. මගේ පවුලේ හා නිවසේ භාවිතා වූයේ රුසියානු-යුක්‍රේනියානු බසයි. සැබැවින්ම, පාසලට ඇතුලත් වීමට වරම් ලැබූ යුදෙව් පිරිමි ලමුන් සංඛ්‍යාව නියමිත ප්‍රතිශතයකට සීමා කෙරුණු අතර එබැවින් මට වසරක් අහිමි විය. (8)

සිය බුද්ධිමය වර්ධනය කෙරේ තම යුදෙව් පසුබිමේ සම්බන්ධය, ට්‍රොට්ස්කි මෙසේ පරාවර්තනය කලේ ය:

ඇතැම්විට, පවත්නා පිලිවෙල කෙරේ මා තුළ වූ අතෘප්තියට එක් හේතුවක් මේ ජාතික අසමානතාව වන්නට ඇත. එහෙත් සමාජ අසාධාරණයේ අන් සියලු අංශ අතර එය නැති වී ගියේ ය. මගේ දුක්ගැනවිලි ලේඛනය තුළ එයට කිසිදිනෙක ප්‍රමුඛත්වයක් - පිලිගනීමක් පවා- අත් නොවීය. (9)

ටෝරා හා රාබ් (මෝසස් නීතිය හා යුදෙව් ධර්මාවාර්යවරයා)

මේ පැහැදිලි කිරීම සම්බන්ධයෙන් සර්විස් නිසැකවම අතෘප්තියට පත්ව ඇත. එය උපුටා දැක්වීමට පවා ඔහු නොවෙහෙසෙයි. ඔහු ට්‍රොට්ස්කිගේ වෘත්තාන්තය "නිවැරදි කිරීමට" ඉදිරිපත් වන්නේ විෂයට බඳුන්වූ අයගේ ජීවිතය, ජීවන වර්තාපදාන කතුවරයාගේ ප්‍රාග්විනිශ්චයන්ට අනුකූලව සකස් කිරීමට උත්සාහ දැරීම තුළිනි. මේ වෑයම, සර්විස් මහතාගේ විශ්වාසනීයත්වයට අවාසනාවන්ත ලෙස බලපායි. 'මගේ ජීවිතය' නිෂ්ප්‍රභා කරන්නේ යයි කියනු ලබන වැදගත් වගන්තියක සර්විස් මෙසේ ලියයි. ට්‍රොට්ස්කි,

පාසැල් කටයුතුවල සෑම පොදු අංගයකටම තමා ඒකාබද්ධවූ බවට හැඟීමක් ඇති කිරීමට කැමැත්තක් දැක්වීය. එය එසේ නොවී ය. සියලුම මහේශාඛ්‍ය පාසැල්වල මෙන්ම ශාන්ත පාවුලු පාසැලේ ද, ආගම ඉගැන්වීමට නියමිතව තිබුණි. ලිබා බ්‍රොන්ස්ටයින් ද (10) එම පාසැලට ඇතුලු වූයේ යුදෙව් ජාතිකයෙකු ලෙසය. ඔහු ක්‍රිස්තියානි ධර්මයට හැරවූයේ නැත. යුදෙව් ශිෂ්‍යයන්ට ඉගැන්වූ රාබ් ගේ (යුදෙව් ධර්මාවාර්යවරයෙකුගේ) මගපෙන්වීම යටතේ, ඔහුගේ ආගමික ඇදහිලි පවත්වාගෙන යෑමට ඔහුට සිදුවිය. එම සේවය වෙනුවෙන් ඩේවිඩ් බ්‍රොන්ස්ටයින් ගෙවීමක් කලේ ය. උත්කෘෂ්ඨ සාහිත්‍ය ගනයට අයත් වන්නේ මෝසස් නීතිය ද, එසේ නැත්නම්, ශුද්ධ ලියවිල්ල ද යන්න පැහැදිලි කිරීමට අදාළ ධර්මාවාර්යවරයා අපොහොසත් විය. ඔහු ඇත්ත වශයෙන්ම යම් ආකාරයක අඥෙයවාදියෙකු වූ බව ලිබා පසු කලෙක නිගමනය කලේ ය. [37]

සර්විස් විසින් මේ විස්තරය 1926 වසරේදී පල කරන ලද මැක්ස් ඊස්ට්මන්ගේ 'තරුන ට්‍රොට්ස්කි' වෙත ආරෝපනය කරයි. එහෙත් සර්විස්, ඊස්ට්මන්ගේ වෘත්තාන්තයට විශ්වාසවන්ත වී ඇත් ද? මුල් පෙල පොත වෙත අපි අවධානය යොමු කරමු. ඊස්ට්මන් කථාන්තරය මෙලෙස ගෙනහැර දක්වයි:

සංස්කෘතික ආරෝහනය සමග එක්තරා සම්ප්‍රදායික සැදැහැවත්කමක් සංයෝජනය කල ඔහුගේ පියාගේ අභිලාෂය වී තිබුනේ, සිය පුත්‍රයා සමග බයිබලය කියවීමට පුද්ගලික ගුරුවරයෙකුගේ සේවය ලබාගැනීමට ය. ට්‍රොට්ස්කිගේ වයස අවුරුදු 11 ක් පමණි. ඔහු මෙම කාර්ය ඉටු කිරීමට භාරගත් රැවුලක්

ඇති මහලු ශාස්ත්‍රඥයා ඉදිරියේ තරමක් දුරට ලජ්ජාවට පත් විය. මහලු වූ හා සිය වගකීම වැදගත් කොට සැලකූ ශාස්ත්‍රඥයා එතරම් තරුණ වියෙහි පසුවන පිරිමි ලමයෙකුට, තමන්ගේ විවේචනාත්මක මත අනාවරනය කිරීමට පැකිලුණි. ඔවුන් බයිබලය කියවන්නේ ඉතිහාසය වශයෙන් ද, සාහිත්‍ය වශයෙන් ද, එසේත් නැත්නම්, අනාවරනය වූ දේව වදන වශයෙන් ද යන්න, මේ තත්වය යටතේ මුලින් පැහැදිලි නොවී ය. (11)

වාර්තා දෙක අතර කැපී පෙනෙන වෙනසක් ඇත. ඊස්ට්මන් සඳහන් කරන “බයිබලය,” සර්විස්ගේ විස්තරයෙහි “ටෝරා” (හෙවත් මෝසස් නීතිය) බවට පත්වෙයි. තමා අඥයවාදියෙකු බව අනාවරනය කරන ඊස්ට්මන්ගේ විස්තරයෙහි “ධවුලක් ඇති මහලු ශාස්ත්‍රඥයා” සර්විස්, “රාබ්” කෙනෙකු බවට (නැත්නම් “යුදෙව් ධර්මාවාර්චයවරයෙකු”) පරිවර්තනය කරයි. පෙන්ටාටෙයුට් හි (හෙවත් පැරනි තෙස්තමේන්තුවේ) පලමු පොත් පහට ඇතුළුවන පෙල පොත්වලට වඩා පුළුල් පරාසයක පෙලපොත් ය යන්න ටෝරා යන වදනින් සාමාන්‍යයෙන් අදහස් වුව ද, මේ පෙලපොත සැබැවින්ම ටෝරා වන්නට ද ඉඩ ඇත. සර්විස්ට, ඊස්ට්මන් ලියූ දෙයින් ඔබ්බට අමතර තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට නොමැති හෙයින් වචන යෙදුමෙහි මේ වෙනස කිරීමේ අරමුණ කුමක් ද? සර්විස් විසින් මහලු අඥයවාදී ශාස්ත්‍රඥයා රාබ් බවට පරිවර්තනය කිරීම සාධාරණීකරනය කල හැක්කේ ඊටත් අඩුවෙනි. මෙය පරිවර්තනය පිලිබඳ ප්‍රශ්නයක් නොවන බව අවධාරනය කල යුතු ය. සර්විස් යොමුවන්නේ ඉංග්‍රීසි බසින් ලියූ පෙල පොතකට ය.

ට්‍රොට්ස්කිගේ ආගමික පසුබිම පිලිබඳව සර්විස් දිගින් දිගටම කරන සඳහන, සිත් කලකිරවන, පිලිකුල් සහගත හා එහි සම්මුඛික බලපෑම තුලින් අවලක්ෂනවූ කාරනයක් නොවන්නට, මෙය කතුවරයාගේ පරිකල්පනය නොසැලකිලිමත් ලෙස භාවිතා කිරීමට වැඩි යමක් නොවන්නේ යයි සලකා අත්හැර දැමීමට හැකියාවක් තිබුණි. යුදෙව් විරෝධී ආකල්ප සටහන් කිරීමේ හා ඊලඟට ඒවා සවිමත් කිරීමේ සැකකටයුතු උපක්‍රමය ඔහු භාවිතා කරයි. යට දැක්වෙන, 192 වැනි පිටුවේ සඳහන් වන ආකාරයේ වගන්ති පාඨකයාට ඉදිරිපත් කෙරේ:

රුසියානු යුදෙව් විරෝධීන් විසින් යුදෙව්වන් වර්ග කර තිබුණේ රුසියාවට දේශප්‍රේමී කැපවීමක් නොමැති වර්ගයක් ලෙසය. රටේ අවශ්‍යතා ආරක්ෂා කිරීමට වඩා ලෝක විප්ලවය පතුරුවා හැරීම පිලිබඳව යුහුසුලු වූ ආන්ඩුවක විදේශ ඇමති විමෙන් ට්‍රොට්ස්කි, ‘යුදෙව් ගැටලුව’ පිලිබඳව පුළුල්ව පැතුරුණු ඒකායන ආකෘතියකට මුහුණපෑවේය. ....පැවති තත්වය හමුවේ ඔහු, දැනටමත් මිහිපිට සිටින වඩාත් කීර්තිමත් යුදෙව්වා

බවට පත් වී හමාර ය. රුසියාවේ සේවය කරන, අමරිකාවේ රතු කුරුස සංවිධානයේ ප්‍රධානී කර්නල් රේමන්ඩ් රොබින්ස්, මෙය ඔහුට ආවේනික වූ තීව්‍රතාවෙන් ඉදිරිපත් කලේය. මොස්කව්හි බ්‍රිතාන්‍ය තානාපති කාර්යාල ප්‍රධානී රොබට් බ්‍රැස් ලෝක්හාවි අමතන අතර වාරයේ ඔහු ට්‍රොට්ස්කි හැදින්වූයේ, ‘හතර වර්ගයක බැල්ලිගේ පුතෙකු’ ලෙස නමුත්, ක්‍රිස්තුස් වහන්සේගෙන් පසුව පහලවූ ශ්‍රේෂ්ඨතම යුදෙව්වා ලෙස ය. තවද, සමානුපාතික ප්‍රමාණයකට යුදෙව්වන් නියෝජනය නොවන සොවිතාකොමයක් තුල හුදෙක්ම වඩා කීර්තිමත් යුදෙව්වා ට්‍රොට්ස්කි විය. බොල්ශෙවික් මධ්‍යම පක්ෂ නායකත්වය තුල තත්වයද එ පරිදීම විය. සහජ කුසලතාවන්ගෙන් යුතු යුදෙව්වන්ගේ සේවාව ලෙහිත් විසින් ප්‍රතික්ෂේප කලේ නම් ඔහුට කිසිදිනෙක කැබිනට් මන්ඩලයක් පිහිටුවිය නොහැකි වනු ඇත. [අවධාරනය අපගේ]

රොබට් සර්විස් හා යුදෙව්වෝ

ඉහත වගන්තියෙන් පසුව එන්නේ “ට්‍රොට්ස්කි හා යුදෙව්වෝ” යන හිසින් යුත් පරිච්ඡේදයකි. එය ඇරඹෙන්නේ මෙසේය: “සමහරු ඔහුගේ යුදෙව් පසුබිම ගැන විපරම් කරන කල ට්‍රොට්ස්කිට එය ඊස්සුවේ නැත.” (198) මෙම ආවේගයට හේතුව එසේ අවධාරනය කිරීමට පෙලඹුණු පුද්ගලයන්ගේ වර්ගය අනුව විය හැකිය. ඉන් පසුව ඇත්තේ නිස්කාරන හා පරිහාසාත්මක නිරීක්ෂන ඇතුලත් පිටු ගනනාවකි. “ට්‍රොට්ස්කි යුදෙව්වාදය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන්, ඔහු තනි තනි යුදෙව්වන් මඟහරින බවක් කිසිසේත්ම ගම්‍ය නොවන්නේ ය” යි 201 වන පිටුවේදී ඔහු පාඨකයන්ට දන්වා සිටියි. ට්‍රොට්ස්කි සබඳතා පවත්වාගෙන ගිය යුදෙව්වන් කිහිප දෙනෙකු (මේ සියලු දෙනා රුසියානු හෝ යුරෝපීය සමාජවාදී ව්‍යාපාරයේ ප්‍රමුඛත්වයක් දැරුවන්ය.) නම් කිරීමෙන් අනතුරුව, “ට්‍රොට්ස්කිට යුදෙව්වන් නොවූ ජගත් ප්‍රජාව නියෝජනය කල මිතුරන් පිරිසක් සිටි” බව සර්විස් එම පිටුවෙහිම සඳහන් කරයි. ජර්මානු සමාජ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පක්ෂයේ ආරම්භක නායකයෙකු වූ “ඕගස්ට් බෙබෙල් සමඟ ට්‍රොට්ස්කි බොහෝ සෙයින් කථාබස් කලේය.” ආගමෙන් ආහාර ගැනීම තහනම් වූ උපවාස හා සම්ප්‍රදායිකව හෝජන සංග්‍රහයන් අනුගමනය කල බොහෝ අනාගමික යුදෙව්වන් සිටිය ද “ට්‍රොට්ස්කිගේ වැඩිහිටි ජීවන ශෛලිය තුල යුදෙව්වාදයේ අංශුමාත්‍රයක් හෝ සොයාගත නොහැකි” බව වර්තාපදායකයාමත් පිලිගත්තේය.

නීතා, සීතා, ලෙව් හා සර්ගෙයි යන ට්‍රොට්ස්කිගේ දරුවන් සිව් දෙනාටම “යුදෙව් සම්බන්ධයක් නැති නම් දී තිබුණු බව” ඉන් පසුව

සර්විස් සිය පාඨකයන්ට දන්වා සිටින්නේ, එය ඔවුන්ගේ බැරෑරුම් අවධානයට ලක් නොවෙතැයි සිතාගෙන මෙනි.

වඩා වැදගත් කොරකුරු පලවන්නේ ඉන්පසුව එන 202 පිටුවෙහිය. ට්‍රොට්ස්කි “තම දක්ෂකම් උපයෝගීකර ගැනීමේදී අසංවර විය. තම මතය ප්‍රකාශ කිරීමේදී වැනුනේ නැත. කිසිවෙකුට ඔහු බියගැන්විය නොහැකි විය. සිය ආගමික ප්‍රජාවේ සම්ප්‍රදායන්ගෙන් හා අධිරාජ්‍ය පර්යායේ සීමාවන්ගෙන් මිදුණු අනෙකුත් යුදෙව්වන් බොහොමයකට වඩා ඉහල මට්ටමකින් මේ ගති ලක්ෂණ ට්‍රොට්ස්කි තුළ පිහිටා තිබුණි. ඔහු විද්‍යාමානවූ පරිදි ම අසාමාන්‍ය සහජ කුසලතා වලින් හෙබි පුද්ගලයෙකු විය. එහෙත් ඔහු ප්‍රසිද්ධ ස්වයං ප්‍රගතියේ අවස්ථාවන්ගෙන් දෘෂ්‍යමාන ලෙස පල ප්‍රයෝජන ලැබූ එකම යුදෙව්වා නොවීය. පසු කලෙකදී ඔවුහු, ලෝක කොමියුනිස්ට් ව්‍යාපාරය තුළ යුදෙව් තරුණයන්ට අනුගමනය කිරීම සඳහා ආදර්ශයක් වූහ. ඒවනවිට සියලු ජාතීන්ට අයත් කොමියුනිස්ට්වරුන් මෙන් ඔවුහු අනෙක් අයගේ හැඟීම් සැලකිල්ලට නොගෙන උස් හඬින් කථා කල අතර තියුණු ලෙස ලිවීමේ නිරතවූහ. ට්‍රොට්ස්කි තමන්ම තුරුස්තා යුදෙව්වාගේ ව්‍යාධිය යයි කියනු ලබන සංඛාවයෙන් පෙලුණු කෙනෙකු ලෙස කිසිසේත්ම විනිශ්චය කල නොහැකිය. වෛරය මේ කාරනයට අදාල නොවේ. සිය පෙලපත පිලිබඳ දුෂ්කරතා වලින් පීඩා විඳීමට තරම් නොවන පරිදි ඔහු තමා හා තම ජීවිතය පිලිබඳව අතිශයින්ම තෘප්තිමත්ව සිටියේය.” (අවධාරනය ඇඳිනි)

ට්‍රොට්ස්කිගේ විප්ලවකාරී වෘත්තීය ප්‍රගමනය, “ප්‍රසිද්ධ ස්වයං ප්‍රගතිය” සඳහා අවස්ථාවන්ගෙන් ප්‍රයෝජනය ගැනීම පිලිබඳ නිදසුනක් වී යයි යෝජනා කල සර්විස්, ඊලඟ ඡේදයේදී පහත දැක්වෙන අදහස වර්ධනය කරයි:

“ට්‍රොට්ස්කි වනාහි, යුදෙව් නොවන නිලධාරී තත්ත්වය ඉදිරියේ හිස නමා පරෙස්සමෙන් කටයුතු කිරීමට සිය දෙමව්පියන්ට සිදුව තිබුණු තත්වයක අවසානයේදී, තමන්ට සිය අයිතිය අවධාරනය කිරීමට හැකියාව අත්කරගත්, රුසියානු අධිරාජ්‍ය තුළ විසූ දස දහස් සංඛ්‍යාත උගත් යුදෙව්වන් අතරින් කෙනෙකි.” බොහෝ යුදෙව්වන් නම්බුකාර වෘත්තීන් තුළ සිය අනාගත දියුණුව සොයා ගිය බව සර්විස් කල්පනාකාරීව සටහන් කරයි. එහෙත් ඉතිරි මඟ වූයේ විප්ලවකාරී පක්ෂවලට බැඳීමයි. මෙහිදී යුදෙව්වෝ අසමානුපාතික කොටසක් වූහ. මෙය සුප්‍රසිද්ධ යුදෙව් විරෝධී වංශයකින් පැවත එන න්‍යායකි. එනම්, ක්‍රිස්තියානුවන් විසින් ආධිපත්‍ය දරන සමාජයකට එරෙහිව ආක්‍රමනකාරී අභිලාෂයෙන් පිරි යුදෙව් පලිගැනීමේ රූපයක් ලෙස විප්ලවය විස්තරය කිරීමයි. එහෙත් මේ විෂය පිලිබඳව සර්විස්ට කීමට තවත් යමක් ඇත. ඔහු මෙසේ කියයි:

ටෝරා සන්නිය තුළ පුහුණුව ලත් තරුණ යුදෙව් පිරිමින්ට හා ස්ත්‍රීන්ට, මාක්ස්වාදී අනුරූපතාවයේ තමන්ට ගැලපෙන අනාගමික සම්මතයන් මුනගැසෙයි. “(රෙපරමාදුවාදයේදී මෙන්ම) කෙස් පැලෙන මතභේද මාක්ස්වාදයට මෙන්ම යුදෙව්වාදයට ද හුරු පුරුදුය. මීට පෙර ඊට්ස්මන්ගේ උපුටාදැක්වීමෙන් සර්විස්ගේ පලායාම දැන් අපට පැහැදිලි කල හැකිය. සර්විස්ගේ විකෘති කරන ලද විස්තරයට අනුව ට්‍රොට්ස්කි ද, “ටෝරා සන්නිය” තුළ පුහුණුව ලබා ඇත. වෘත්තීය ප්‍රගමනය කෙරේ විශේෂයෙන් සිත් යොමු කල බ්‍රොන්ස්ටයින්ට එය සාක්ෂාත්කර ගැනීම සඳහා, එතැන් සිට දාස් කැපිටාල්, නොනවතින විප්ලවය පිලිබඳ න්‍යාය හා ක්‍රෙම්ලිනයේ එක් පසෙක වූ කාමර පෙලක් වෙත තුන් පිම්මක් පැනීම පමනක් සැහැනේය යන්න පිලිබඳව පාඨකයා තුළ විශ්වාසයක් ඇති කිරීමට මේ මඟින් මඟ පාදයි.

205 වන පිටුවෙහි සර්විස් මෙසේ ලියයි. “පක්ෂ නායකත්වය පුලුල් ලෙස හැඳින්වූයේ යුදෙව් කල්ලියක් ලෙසය.” මෙම ප්‍රකාශනයට කිසිදු මූලාශ්‍රයක් ඔහු විසින් සපයා නැත. ඊට පහලින් ඔහු තවත් වාක්‍ය කිහිපයක් එකතු කරයි. “යුදෙව්වන් බොල්ශෙවික් පක්ෂය තුළ සැබවින්ම ආධිපත්‍ය දැරූ බව පුලුල් වශයෙන් පිලිගන්නා දෙයකි.” යලිත් වතාවක් ඔහු මේ චෝදනාවට මූලාශ්‍රයක් සපයන්නේ නැත. මෙම චෝදනා නිෂ්ප්‍රභා කිරීම කෙසේ වෙතත්, ඒවා අභියෝගයට ලක් කෙරෙන්නේ ද නැත. ඊලඟ, 206 පිටුවේ “සෝවියට් බලධාරීන් වෙත යවන ලද නිර්නාමික ලිපියකින් ඡේදයක්” සර්විස් ප්‍රති නිර්මානය කරයි. එය වනාහි, “රුසියානු මහජනතාව රැවටීම සඳහා රුසියානු පරම්පරා නාමයන් ලබාදී තිබුණු පරිපූර්ණ යුදෙව්වන්” හෙලාදැකීමේ යුදෙව් විරෝධීන්ගේ මෘග පියවරකි.

1918 වසරේදී ට්‍රොට්ස්කි විසින් ජර්මානු හා ඔස්ට්‍රියා-හංගේරියානුන් සමඟ බ්‍රෙස්ට්-ලිටොව්ස්කි හි පවත්වන ලද සාකච්ඡා පිලිබඳව තවත් අරුම පුදුම වගන්තියක සර්විස් මෙසේ ලියයි: “ජර්මානුවන් හා ඔස්ට්‍රියානුවන් සාකච්ඡා මේසයට පැමිණි විට තමන්ට ගරුසරු ඇතිව සලකනු ඇතැයි ඔවුහු අපේක්ෂා කලහ. ඔවුන් හැසිරුනේ දැනට මත් ජයග්‍රහනය ලැබුවත් පරිදිය. සිය සමාජ පන්තියේ අගතීන් ඔවුහු ප්‍රදර්ශනය කලහ. ඔවුන්ට අනුව කුමන වර්ගයේ සමාජවාදීන් වුවත් මනුෂ්‍යයන් නොවීය. සිය නායකත්වයට යුදෙව්වන් විශාල ප්‍රමාණයක් ඇතුලු කරගෙන සිටි රුසියානු කොමියුනිස්ට්වාදීන්ට ඔවුන් සැලකුවේ පනුවන්ට යාන්තමින් ඉහල කොට්ඨාශයක් ලෙසය.” [197]

ජර්මානු නියෝජිතයන්ගේ ආකල්ප පිලිබඳ මෙම තක්සේරුව වෙනුවෙන් මූලාශ්‍රයක් සැපයීමට සර්විස්

අපොහොසත් වෙයි. සිය ස්වයං චරිතාපදානය තුළ ට්‍රොට්ස්කි මෙසේ ලිවීය: “බ්‍රෙස්ට්-ලිටොව්ස්කිහි දී, ජොෆේගේ නායකත්වයෙන් යුත් ප්‍රථම සෝවියට් නියෝජිත මන්ඩලයට ජර්මානුවන් විසින් සලකන ලද්දේ, මහත්සේ හොඳහිත දිනාගැනීමේ අදහස පෙරදැරිකර ගෙනය. බැවේරියාවේ ලියෝපෝලඩ් කුමරු ඔවුන් සිය ‘ආගන්තුකයන්’ ලෙස පිලිගත්තේය. සියලු නියෝජිත පිරිස් සැඳෑ හා රාත්‍රී ආහාර වේල සඳහා එකට වාඩිගත්හ. ජෙනරාල් හොෆ්මන්ගේ කාර්ය මන්ඩලය රුස්කි විශේෂචිත්තීන් හෙවත් රුසියානු පනිවිඩකරු නමැති පුවත් පතක් පලකළ බවත්, එහි මුල් කාලයේ බොල්ශෙවික්වරු ගැන සැමවිටම සඳහන් වූයේ දැඩි ලෙස සිත් සසල කරන අනුවේදනයකින් බවත්” ට්‍රොට්ස්කි විස්මයෙන් යුතුව සටහන් කලේය. (12)

ආරම්භයේ පලවූ මෙම මිත්‍රශීලීත්වය දේශපාලන වශයෙන් පොලඹවන ලද්දක් වූ අතර එය වැඩි කලක් නොපැවතීම ස්වාභාවික විය. ප්‍රතිවිරුද්ධ පක්ෂ බ්‍රෙස්ට්ලිටොව්ස්කි හිදී මුහුණ දුන් ගැටලුවල ඉමහත් බැරැම්කම අනිවාර්යෙන් ප්‍රකාශිත වූයේ වර්ධනය වෙමින් තිබුණු තීව්‍ර හා ගැටුම්කාරී වාතාවරනය තුළය. ‘මගේ ජීවිතය’ තුළ මේ ක්‍රියාවලිය ට්‍රොට්ස්කි විසින් දීප්තිමත් ලෙස නිරූපනය කලේය. සිය ප්‍රධාන ප්‍රතිවාදීන් වන කුල්මාන්, හොෆ්මාන් හා සර්නින් පිලිබඳ ඔහුගේ වර්ත කථනය ස්වාභාවිකය. ඔවුහු, දේශපාලන ප්‍රතිගාමීන්ගේ, රදල පැලැන්තියේ ප්‍රභූන්ගේ නියෝජිතයන් වූ නමුත්, රාක්ෂයන් නොවීය. බොල්ශෙවිකයන් කෙරෙහි ඔවුන්ගේ ආකල්පය කුතුහලය, විකෂිප්ත බව, බිය, වෛරය හා ගෞරවයෙන් යුක්ත සම්මිශ්‍රනයකි. තමන් ගනුදෙනු කලේ යුදෙව්වන් ඇතුළුව හෝ නැතිව, බොල්ශෙවිකයන් “පනුවන්” ලෙස සැලකූ මිනිසුන් පිරිසක් සමඟ බවට ට්‍රොට්ස්කිගේ විස්තරයෙහි කිසිදු ඉඟියක් ඇත්තේ නැත. ඒ සිතුවිල්ල අයත්වන්නේ බ්‍රෙස්ට්-ලිටොව්ස්කි හි ජර්මානු හා ඔස්ට්‍රියානු නියෝජිතයන්ගේ නායකයන්ට නොව, සර්විස්ටය.

ට්‍රොට්ස්කිගේ ආගම පිලිබඳව සර්විස් දක්වන උනන්දුව තිබිය දී ම, ඔඩෙස්සා හි හා අධිරාජ්‍ය රුසියාවේ යුදෙව් ජීවිතය හා සංස්කෘතිය පිලිබඳ ප්‍රශ්නය ගැන බැරැරුම් හා කැපී පෙනෙන ශාස්ත්‍රීයවූ කිසිවකින් ඔහුගේ නිර්මාණය අපූරු ලෙස දැනුවත්වී නැත. සර්විස්ගේ ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ පිලිබඳ නාමාවලියට ස්ටැන්ගර්ඩ් විශ්ව විද්‍යාලයේ ස්ටීවන් ජේ සිපර්සන්ගේ වැදගත් කෘති ඇතුළත් නොවේ. දහස් ගනනකට මරු කැඳවූ ලේ වැකි යුදෙව් විරෝධී ජන ඝාතන පිලිබඳව යාන්තමින් කෙරෙන සඳහනකට වැඩි යමක් නැත. මෙන්ඩල් බේලිස් පිලිබඳ කුප්‍රකට නඩුව ගැන සර්විස් සඳහන් කරන්නේ වත් නැත. බේලිස් වනාහි පූජාවිධියකට අදාළව ක්‍රිස්තියානි තරුණයෙක් මරා දැමීම හේතුකොටගෙන 1911 වසරේදී අත්අඩංගුවට ගත්

යුදෙව් කම්කරුවෙකි. මේ නඩුව, සාර් තන්ත්‍රයට එරෙහිව ජාත්‍යන්තර වශයෙන් දැඩි කෝපයක් ඇවිස්සීය. මේ පිලිබඳ උනන්දුවක් තිබුණේ නම් සර්විස්ට, ඒ ගැන ට්‍රොට්ස්කිගේ වැදගත් හා ප්‍රබල රචනාව වෙත අවධානය යොමු කරන්නට ඉඩ තිබුණි. කිසිදු ප්‍රකට හේතුවකින් තොරව, චරිතාපදානයේ රූප සටහන් අතරට “ලීබා ට්‍රොට්ස්කි-බ්‍රොන්ස්ටයින්ගේ” නාසි විකට රූපයක් ඇතුළු කිරීම පිලිබඳව සිය පිලිකුල වාර්තාගත කිරීමට මෙම සමාලෝචනකරු අදහස් කරයි. සර්විස් විසින් සපයන ලද කෙටි විස්තරයෙන් කියැවෙන්නේ, “යථාර්තය නම්, ඔහුගේ සැබෑ නාසය දිගු හෝ වක්‍රවූ එකක් නොවීය. ඔහුගේ කුඩා යටි රැවුල දිගට වැඩෙන්නට හෝ හිස කෙස් අවුල් වීමට ඔහු ඉඩ නොදුන්නේය.” යනුවෙනි. මෙය විහිලුවක් කරගැනීමට සර්විස් අදහස් කලේ ද? එසේ නම් එය දැඩි අමිරසයෙන් යුක්ත එකකි.

එසේනම්, ට්‍රොට්ස්කිගේ යුදෙව් පසුබිම පිලිබඳ සර්විස්ගේ ඔල්මාදයෙන් යුත් ඇල්ම වටහාගත යුත්තේ කෙසේ ද? යුදෙව් විරෝධය ට්‍රොට්ස්කිට එරෙහි දේශපාලන අවියක් ලෙස යොදාගැනීම කෙතරම් ප්‍රකට ද යත්, සිය විෂය කාරක පුද්ගලයාගේ යුදෙව් මූලයන් පිලිබඳව සර්විස් නිරන්තරයෙන් සිහිපත් කිරීම අහිංසක අරමුණු පෙරදැරි කරගෙන කරන ලද්දක් යයි කිසිසේත්ම ඇදහිය නොහැකිය. “යුදෙව් ගැටලුව” ලෙස සර්විස් මහතා සඳහන් කරන කරුණ පිලිබඳව ඔහුගේ පුද්ගලික ආකල්පය කුමක් වුවත්, ඔහු නිශ්චිතව ම යුදෙව් විරෝධීන් වෙත ආයාචනයක් කරන බව පෙනී යයි. ට්‍රොට්ස්කිගේ යුදෙව් පසුබිම වූ කලී යුදෙව් විරෝධීන්ට ප්‍රධාන වැදගත් කමක් ඇති කාරනයකි. මෙම චරිතාපදානයේ රුසියානු බසින් පල කෙරෙන සංස්කරනයක් මෙම ප්‍රතිගාමී කොට්ඨාශය තුළ ප්‍රතිචාරයක් ලබනු ඇතැයි යන්න තරමක් නිශ්චිත කාරනයකි. මහාචාර්ය සර්විස් මේ කාරනය සැලකිල්ලට ගෙන ඇති බව නම් කෙනෙකුට අනුමාන කල හැකිය.

සර්විස්ගේ මූලාශ්‍රයෝ

සර්විස්ගේ කෘතියෙහි සැලකිය යුතු කොටසක් වෙන්කර ඇත්තේ ට්‍රොට්ස්කිගේ පෞරුෂය අපකීර්තියට පත්කිරීමටයි. ඔහුගේ ජීවිතයේ සෑම අංශයක දී ම විප්ලවවාදී දේශපාලඥයෙකු වශයෙන් ට්‍රොට්ස්කි අවමානයට ලක් කිරීම සර්විස්ගේ උත්සාහයයි. ට්‍රොට්ස්කි අප්‍රසන්න පුද්ගලයෙකු ලෙස හුවා දැක්විය හැකි නම්, නොනවතින විප්ලවයේ න්‍යාය ඒත්තු ගැන්වීම අතින් දුර්වල වනු ඇති බව සර්විස් විශ්වාස කරන බවක් පෙනී යයි. මේ අනුව සර්විස් විසින් ගොඩනගන ට්‍රොට්ස්කිගේ ප්‍රතිරූපය කිසි විටෙකත් ග්‍රාම්‍ය විකට රූපයක තැනින් ඉහලට යන්නේ නැත. ඔහුගේ විෂය වස්තුව සෑම විටම අතිශය පුහුණනයෙන් ද අසංවේදී, ආධිපත්‍යධාරී හා ආත්මාර්ථකාමී අයෙකි. ට්‍රොට්ස්කි නව යොවුන් විය පසුකරන කාලය වන

විටත්, මේ ගතිලක්ෂණ වේදනාකාරී ලෙස විද්‍යාමානවූ බව පෙන්වීම සර්විස්ගේ අභිප්‍රාය වෙයි. ඔහු සිය පූර්ණ විශ්වාසය තබා ඇත්තේ තනි පුද්ගලයෙකු වන ග්‍රෙගරි ඒ සිව්ගේ සාක්ෂි මතය. මොහුට පලමුවෙන් ට්‍රොට්ස්කි හමුවී ඇත්තේ ඔහුගේ විප්ලවවාදී කටයුතුවල ප්‍රථම අදියරවලදී, 1890 ගනන් අග භාගයේදී ය. ඉන් බොහෝ කලකට පසුව එනම් 1921 දී මොහු එක්සත් ජනපදයට සංක්‍රමනය වීමෙන් අනතුරුව, අප්‍රසන්න වාර්තා සටහනක් ලිවීය. එය තම කලින් මිතුරා හා සහායයාට එරෙහි පරුෂ වාර්තාවකි. මේ අතර වාරයේ ට්‍රොට්ස්කි, රුසියානු විප්ලවයේ ලෝක ප්‍රකට නායකයා බවට පත්විය.

ට්‍රොට්ස්කිගේ වර්තාපදානය සුදානම් කිරීමේදී ඕනෑම සැලකිය යුතු ඉතිහාසඥයෙකු විසින් සිව්ගේ වාර්තාව විමසුමට ලක්කල යුතු ලිවිල්ලක් ලෙස සලකනු ඇතැයි යන්න කිසිවෙකු ප්‍රතික්ෂේප නොකරනු ඇත. නැගී එන විප්ලවවාදියාගේ ජීවිතයේ තීරණාත්මක සන්ධිස්ථානයකදී සිව් ට්‍රොට්ස්කි දැන හඳුනාගෙන සිටි බව සිහිපත් කල යුතුය. එහෙත් ඉතිහාසඥයෙකුගේ වගකීම වන්නේ ලිපි ලේඛන හා මූලාශ්‍රයන් වෙත විවේචනාත්මකව ප්‍රවේශ වීමයි. ඒවා සපයන තොරතුරු ගැන තැබිය හැකි විශ්වාසයේ ප්‍රමාණය පරිස්සමින් සැලකිල්ලට ගැනීමයි. සිව් සම්බන්ධයෙන් දැඩි විවේචනාත්මක ප්‍රවේශයක් ගැනීම නිශ්චිතව ම සාධාරණය. ට්‍රොට්ස්කිගේ පෞරුෂය පිලිබඳ ඔහුගේ තක්සේරුවෙහි වෛෂයිකත්වය හා විශ්වාසනීයත්වය පිලිබඳව සැක පහල කිරීමට හේතු ගනනාවක්ම ඇත. පලමුකොටම, එක්සත් ජනපදයට ලඟාවීමෙන් පසුව අධිරාජ්‍යවාදී යුද්ධය පිලිබඳ ට්‍රොට්ස්කිගේ ස්ථාවරයට සිව් දැඩි ලෙස විරුද්ධ විය. “ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සඳහා යුද්ධයට” රුසියාවේ සහභාගිත්වය සිව් ගේ ප්‍රශංසාවට ලක්විය. සර්විස් මේ කාරණය පාඨකයන්ගෙන් වසං කරයි. එහෙත්, සිව්ගේ වාර්තාව ගැන හොඳින් දැන සිටි මැක්ස් ඊට්ස්මන්, මතු දැක්වෙන පසුබිම් තොරතුරු ඉදිරිපත් කරයි.

දේශප්‍රේමයටත් යුද්ධයටත් විරුද්ධ විප්ලවවාදියෙකු වූ ට්‍රොට්ස්කි යුද සමයේ එනම් 1917 ජනවාරියේ නිව් යෝර්ක් නගරයට පැමිණි විට, ඔහුට ආචාර්ය සිව් හමු විය. සිව් යුද්ධයට පක්ෂව කුඩා පුවත් පතක් රුසියානු බසින් පල කල බව ඔහු දැන සිටියේය. ට්‍රොට්ස්කි ඉතා සුහදව ඔහු පිලිගත්තේය. මුල් කාලයේ මිත්‍රත්වය සහිතව කිරීමට කැමැත්තක් දැක්වූ ට්‍රොට්ස්කි, සිය නිවහනට පැමිණෙන ලෙස සිව්ට ආරාධනය කලේය. දිගු වේලාවක් කථාබහේ යෙදුනු ඔවුහු, අතීත මතකයන් කරා ඇදී ගියහ. එහෙත් සිව්ට තමාහට ඉගැන්විය හැකි කිසිවක් නොමැති බවත් තමාට ද සිව්ට ඒත්තු ගැන්විය හැකි කිසිවක් නොමැති බවත් දැන සිටි ට්‍රොට්ස්කි, දේශපාලන ප්‍රශ්න සාකච්ඡා කිරීමෙන් වැලකුණේය. එය, විනිශ්චය පිලිබඳ කාරණයේ ඉතා මිත්‍රශීලී හා අචාරසම්පන්න ක්‍රියාවකි. එහෙත් ආචාර්යවරයාගේ

සංස්කරණමය අභංකාරයට නම් එය දැරිය නොහැකි වරදක් සේ පෙනුණි. තොට්ල්ලේ සිටම සිය මිතුරා කුල අංශලක්ෂිතව තිබූ මවාගත් බුද්ධිමය උද්ධවිෂ් කමක කුලුගැන්වීම මෙයවූ බව ඔහු හදිසියේම සොයාගත්තේය. දුර්වල හා සිතහ උපදවන පුද්ගලික ද්වේෂයෙන් පිරුණු මේ කුඩා වෙලුම එහි ප්‍රතිපලය විය. (13)

නිර්දෝෂී සාක්ෂි විත්තියට ලබාදීමට නීතිඥයන් නෛතිකව බැඳී සිටිති. මේ සාකච්ඡා මූලධර්මය අනුගමනය කරමින් තමන් උපුටා දක්වන සාක්ෂිකරුවෙකුගේ සාක්ෂියේ විශ්වාසනීයත්වය පිලිබඳ සැකයට තුඩුදෙන තොරතුරු වර්තාපදාන කතුවරයා තම පාඨකයන්ගෙන් වසං නොකල යුතුය. එහෙත් සර්විස් එවන් ප්‍රතිපත්තිය කරනු සැලකිල්ලට නොගනියි. ට්‍රොට්ස්කිගේ වාර්තා සටහන් දැඩි සැකයකින් යුතුව විමසිය යුතු බව අවධාරණය කරන සර්විස්, සිව් නමැත්තා සිය වාර්තාවේ ලියන ලද කිසිවක් ප්‍රශ්න කිරීමට නොපෙලඹෙයි. මේ අනුව ට්‍රොට්ස්කි “සිය මිතුරන්ට ඇලුම් කල බවටත්, අවංකවම ඇලුම් කල බවටත් එහෙත්, එය ගැමියෙකු සිය අශ්වයාට දක්වන ඇල්මක් වැනි යයි ද එතුලින් ඔහුගේ ගැමි පුද්ගලත්වය තහවුරු වන්නේය” යන සිව්ගේ ප්‍රකාශය ඔහු උපුටා දක්වයි. [46] මේ නිරීක්ෂණය සර්විස් කුල කෙතරම් ගැඹුරු බලපෑමක් ඇති කලේ ද යත් ඔහු එය පුනරුච්ඡාරණය කරයි. “ලිබා සිය විප්ලවකාරී සහායයන්ට සැලකුවේ ගැමියා සිය අශ්වයාට සැලකූ ආකාරයටය...” [46] මේ ප්‍රලාප කිනම් බුද්ධිමත් පාඨකයෙක් විශ්වාස කරයි ද?

ෂෝපන්හෝවර් ඇතුලුවෙයි

සර්විස් අවධාරණය කරන සිව්ගේ තවත් ප්‍රකාශයක් නම්, 19 සියවසේ ජීවත්වූ ජර්මානු විඥානවාදී දාර්ශනිකයෙකු වූ ආමුර් ෂෝපන්හෝවර් විසින් රචිත පත්‍රිකාවක් තරුණ ට්‍රොට්ස්කි මත ඇතිකල බලපෑමයි. සත්තකින්ම, මේ කොටසින් උධ්‍රැතයක් සර්විස් ඉදිරිපත් නොකරයි. ඔහු ඉදිරිපත් කරන්නේ සම්පින්ඩනයක් පමණි. සර්විස්ගේ විධික්‍රමය විදහා දක්වන මේ ගැටලුව පැහැදිලිකර ගනු වස් මේ සමාලෝචකයා සිව්ගේ මුල් පෙල පොත විමසුමට ලක්කර ඇත.

සිය වාර්තාවෙහි මේ ප්‍රශ්නය පිලිබඳව සිව් මිඩංගු කරන්නේ එක් ඡේදයකට මඳක් වැඩි ප්‍රමාණයකි. “ෂෝපන්හෝවර්ගේ පත්‍රිකාව කුමන ආකාරයකින් හෝ ට්‍රොට්ස්කිගේ අතට පත්ව තිබේ” යයි සටහන් කරන ඔහු ඊලඟට එම දාර්ශනිකයාගේ තර්කයේ කෙටි සම්පින්ඩනයක් ඉදිරිපත් කරයි. පත්‍රිකාවේ අරමුණ වන්නේ “කෙනෙකු ඇත්ත වශයෙන්ම නිවැරදි ද වැරදි ද යන්න නොසලකා විවාදයකදී තම විරුද්ධවාදියා පරාජය කල හැක්කේ කෙසේ ද” යන්න ඉගැන්වීමයි. සිව්ට අනුව මේ පත්‍රිකාවෙන් “විවාදයක් මෙහෙයවීමේදී අනුගමනය කල යුතු නීති ඊති පිලිබඳව දැනුවත් කරන්නේ නැත. ඒ වෙනුවට විවාදයකින් ජයගැනීම

සදහා විවාදයේ යෙදෙන්නන් භාවිතා කරන, අඩු වැඩි වශයෙන් නොමේරූ ද අඩු වැඩි වශයෙන් සියුම් වූ ද උපක්‍රම අනාවරනය කරයි.” ඉන් පසුව තරමක් පුදුම ඵලවන සුලු පිලිගැනීමක් තුළින් මේ පත්‍රිකාව, සිය මිතුරා මත ඇතිකල බලපෑම ගැන නිශ්චිත තොරතුරු තමා සතුව නැති බව සිව් විසින් අඟවා සිටියි. ඔහු මෙසේ ලියයි. ප්‍රමාණයෙන් කුඩා වුව ද වටිනාකමින් කිසිසේත්ම නොඅඩුවූ මේ කුඩා පත්‍රිකාවෙන් බ්‍රොන්ස්ටයින් කෙතරම් උද්දාමයට පත්වූයේදැයි කෙනෙකුට සිතාගත හැකිය. “සැබවින්ම බොහෝ දේ සිතාගත හැකිය. එහෙත් එමඟින් ඒවා සත්‍යය බවට පත් නොවේ. සිව්ගේ වචන පෙලගැස්මෙන් ඇඟවෙන්නේ, මේ කෘතිය ට්‍රොට්ස්කි මත මහත් උද්වේගයක් ඇතිකල බවට ඔහු අත සෘජු සාක්ෂි නොතිබුණු බවකි. නිදසුනක් ලෙස, “මේ පත්‍රිකාව කියවීමෙන් මම උද්දාමය පත්වීම් යයි බ්‍රොන්ස්ටයින් මා හට පැවසූ බව”ක් ඔහු ලිව්වේ නැත. අභිච්ඡානාවේ සාක්ෂිකරුවෙකු ලෙස සිව් මහතා දිවුරා සාක්ෂි දුන්නේ නම් විත්තියේ නීතිඥයා මේ කරුණ මත ඔහුගෙන් තියුණු ලෙස ප්‍රශ්න කරනු ඇත. සැබවින්ම මේ පත්‍රිකාව ට්‍රොට්ස්කි අතට පත්වූයේ කෙසේදැයි යන්න පවා තමන් නොදන්නා බවට කෙරෙන සිව්ගේ පිලිගැනීම සටහන් කරමින් ඇතැම් විට ඔහු මෙසේ ප්‍රශ්න කරනු ඇත. “සිව් මහතානෙහි, ට්‍රොට්ස්කි ‘මනභේදය පිලිබඳ කලාව’ නමැති කෘතිය කියවූ බව සත්‍යකිත්ම, නිශ්චිතව ම ඔබ දන්නේ ද? ඔහු මේ කෘතිය කියවනවා ඔබ කෙදිනක හෝ ඇත්ත වශයෙන්ම දුටුවා ද?” සත්‍යකිත්ම, සිව් ලිවූ දෑ පදනම්කර ගනිමින් ට්‍රොට්ස්කි, ‘මනභේදය පිලිබඳ කලාව’ කියවූයේ දැයි ස්ථිර වශයෙන්ම අපට දැනගත නොහැකිය. එහෙත් මේ වර්තමාන පදනම තක්සේරු කිරීම පිලිබඳ කාරනය සඳහා මේ ප්‍රශ්නයට පිලිතුරු දීම, සිව්ගේ ප්‍රකාශ ප්‍රශ්නයට බඳුන් කිරීමට සර්විස් දක්වන අසමත්කමට වඩා දරන්නේ අඩු වැදගත් කමකි.

සිදුවන්නේ මෙහි අනෙක් පැත්තයි. සර්විස්, සිව්ගේ ප්‍රකාශවලින් බොහෝ ඇතට ගමන් කරයි. ඔහු මෙසේ ලියයි. “ලිබා මිලිටරි මෙහෙයුමකට මෙන් සුදානම් වෙයි. සිය විවාදාත්මක නිපුණත්වය වැඩි දියුණු කරගැනීමේ අරමුණ ඇතිව ඔහු ෂෝපන්හෝවර්ගේ ‘මනභේදය පිලිබඳ කලාව’ සියුම් ලෙස අධ්‍යයනය කළේය.” [45] සැබවින්ම, අප ඉහතින් පෙන්වාදී ඇති පරිදි මේ ප්‍රකාශය ඔප්පු කිරීමට සර්විස් අත සාක්ෂි නොවීය.

මේ කරුණ වැදගත් වන්නේ මන් ද? ට්‍රොට්ස්කිගේ විවාදශීලී ශෛලියේ වර්ධනය පමනක් නොව, ඔහුගේ ආක්‍රමනශීලී හා ආධිපත්‍යධාරී යයි කියනු ලබන පෞරුෂය වටහා ගැනීමට ද ෂෝපන්හෝවර්ගේ තර්කවලින් යතුරක් සපයන බව සර්විස් ඇඟවුම් කරයි. සිව්ගේ පෙල පොතින් බොහෝ ඇතට ගමන් කරමින් ද ෂෝපන්හෝවර් පිලිබඳව යෝග්‍ය නොවන කොටස් ඉවත් කර තමන්ගේම අර්ථ කථන ඉදිරිපත් කරමින් ද

සර්විස්, දාර්ශනිකයා ප්‍රතිපත්ති විරහිත, විවාදශීලී උපක්‍රම හා ප්‍රයෝග පෙලක් වෙනුවෙන් පෙනී සිටින්නෙක් යයි සඳොස් ලෙස හුවා දක්වයි. “වැදගත්මකට ඇති එකම අරමුණ වූයේ ජයග්‍රහනය, පූර්ණ ජයග්‍රහනය” යයි සර්විස් හඬ නඟා කියයි. සර්විස්ට අනුව දාර්ශනිකයා “තව දුරටත් ප්‍රකාශකර සිටියේ පොදු ජනතාවගේ අදහස්වල කිසිදු වැදගත් කමක් නැතැයි” යන්නය. [45]

අවසාන වශයෙන් සර්විස් මෙසේ ප්‍රකාශ කරයි: “රුසියානු විප්ලවකාරී වින්තනයේ නිත්‍ය ආරක්ෂණ ආවරනයට ෂෝපන්හෝවර් අයත් වූනේ නැති අතර සිය තර්කයේ ශිල්පීය ක්‍රම මත ඔහුගේ බලපෑම ලිබා බ්‍රොන්ස්ටයින් විවෘතව පිලිනොගත්තේය. එහෙත් ‘මනභේදය පිලිබඳ කලාව’ තුළින් සිය දේශපාලනයට හා පෞරුෂයට අවශ්‍ය බෙහෝදෑ ඇතැම් විට ඔහුට ලැබෙන්නට ඇත.” [45 (අවධාරනය ඇදීනි)]

මේ අනුව අවසානයේදී සැබවින්ම අපට ඉතිරිව ඇත්තේ කුමක් ද? ට්‍රොට්ස්කි තුළ තිබුනේ යයි කියනු ලබන මනුෂ්‍ය වර්ගයා කෙරෙහි පිලිකුල හා ඔහුගේ විසකුරු තර්ක විතර්ක කලාව සම්බන්ධයෙන් ෂෝපන්හෝවර් තුළින් සොයා ගත්තේ යයි කියන දාර්ශනික සුජාතභාවය පිලිබඳ සර්විස්ගේ ප්‍රකාශය පදනම් වන්නේ කරුණු කාරනා වලින් සහාය නොලබන උපකල්පන, අභ්‍යුපගමයන් හා අනුමානයන් මතය.

ෂෝපන්හෝවර්ගේ ‘මනභේදය පිලිබඳ කලාව’ ට්‍රොට්ස්කි කියවූයේ යයි- නැත, මහත් සැලකිල්ලෙන් අධ්‍යයනය කළේ යයි- තර්කයක් වශයෙන් අප මොහොතකට සිතාගතහොත්, එම කෘතිය හා ඔහු එකඟවී ද නැද් ද යන්න පිලිබඳවත්, ඉන් කුමක් පිලිගත්තේ ද කුමක් ප්‍රතික්ෂේප කළේ ද යන්න පිලිබඳවත්, අපට කිසිවක් ඉන් ඇඟවෙන්නේ නැත. සිය තරුණ කාලයේදී ට්‍රොට්ස්කි බොහෝ පොත පත කියවීය. මගේ ජීවිතය තුළින් ඔහු අපට දන්වන පරිදි, ජෝන් ස්ටුවර්ට් මිල් ගේ කෘතීන් ද ඒ අතර වෙයි. එහෙත් ට්‍රොට්ස්කි, බ්‍රිතාන්‍ය අනුභූතිවාදය හා ලිබරල්වාදය වැලඳගත්තෙක් බවට කිසිවෙකුත් වෝදනා නොකරනු ඇත. අවසාන වශයෙන් ට්‍රොට්ස්කි, ‘මනභේදය පිලිබඳ කලාව’ පිලිබඳව කරන ලදැයි කියන අධ්‍යයනයෙන් හානිකර ආදීනව පමනක් ඇතිවී යයි සර්විස් සිතන බවක් පෙනී යයි. මෙම සමාලෝචකයාගේ මතයට අනුව ට්‍රොට්ස්කි, ‘මනභේදය පිලිබඳ කලාව’ කියවූයේ නම් වඩාත් විය හැකිව තිබුනේ සිය ප්‍රතිපත්ති විරහිත සතුරන් බොහෝ දෙනෙකුගේ මිත්‍යාපවාද, විකෘතිකිරීම්, අර්ධ සත්‍යයන් හා මුසාවන් හෙලිදරව් කිරීමට පසු කලෙකදී සහාය වන කරුණු මේ පත්‍රිකාව තුළින් සොයාගැනීමට ඉඩ තිබීමයි. සත්‍යකිත්ම, වංචනික තර්ක කලාව නමැති විෂය පිලිබඳව ෂෝපන්හෝවර්ට වඩා ස්ථූලත්වාදය විසින් ට්‍රොට්ස්කිට ඉගැන්වී යයි යමෙකුට අනුමාන කල හැකිය.

ට්‍රොට්ස්කි හා සොකොලොව්ස්කායා

ට්‍රොට්ස්කිට මඩ ගැසීමේ නිරන්තර උත්සාහය ආපසු කැරකී සර්විස්ම අමු අමුවේ නිරුවත්ව සිටියි. ඔහුගේ පලමු ආදරය හා බිරිඳ වූ සොකොලොව්ස්කායා වෙත පුදකරන ලද එම වචනම යොදාගතහොත්, විප්ලවවාදී අරමුණ වෙනුවෙන් සිය මුලු මහත් ජීවිතයම කැපකල තම දායකයා විසින් අත්විඳි අනේක විධ වෛතසික කම්පනයන් හා අබාධ වෙනුවෙන් හැඟීම් දනවන කිසිදු ආකාරයක ප්‍රතිචාරයක් දැක්වීමට ඔහු (සර්විස්) චෝදනාව ම අසමත් වූ බව පෙනී යයි. සිර බන්ධනයේ හා හුදෙකලා සිර බන්ධනයේ තබා සිටිය දී පවා, 19 හැවිරිදි ලෙව් ඩෙව්ඩොව්ච්ගේ තත්වය පිලිබඳව සර්විස්ගේ ආකල්පය සතුරු හා විසුලු ස්වභාවයක් ගත්තේය. නිදසුනක් ලෙස, 1898 නොවැම්බරයේ ට්‍රොට්ස්කි සොකොලොව්ස්කායා වෙත ලියන ලද බෙහෙවින් හැඟුම්බර ලිපියකින් ඔහු උපුටා දක්වයි. "තරුණ මිනිසා හුදෙකලාවෙන් ද නිදි නොමැති කමෙන් ද පීඩාවට පත්ව සිටියේය. විටෙක තමන්ට සියදිවි භානිකර ගැනීමට පවා සිතෙන්නේ යයි සඳහන් කරන අතරම ඔහු ඇලෙක්සැන්ඩ්‍රාට යලි සහතික වන්නේ තමන් "අසාමාන්‍ය ලෙසින් ජීවිතයට බැඳී සිටින" බවයි. මෙයට රොබට් සර්විස්ගේ ප්‍රතිචාරය කුමක් වී ද? ඔහු මෙසේ ලියයි. "මෙම හැඟීම් තුළ ඇත්තේ බොරු සෝබනය හා මුහුකුරා නොගිය ස්වභාවයකි. ඔහු ආත්මාර්ථකාමී තරුණයෙකු විය." [52]

අවසානයේදී ට්‍රොට්ස්කි හා සොකොලොව්ස්කායා විවාහවූ අතර සයිබීරියාවට පිටුවහල් කරන ලදී. ඔවුන්ට ලමුන් දෙදෙනෙකු සිටියේය. දීප්තිමත් තරුණ ලේඛකයෙකු ලෙස ප්‍රසිද්ධියට පත්ව සිටි ට්‍රොට්ස්කි, රුසියානු සමාජවාදයේ ප්‍රධාන නායකයන්ගේ අවධානයට ලක් විය. විප්ලවවාදී ව්‍යාපාරය තුළ සිය කටයුතු වල පරිමානය පුලුල් කර ගැනීමට උත්සුකවූ මෙම තරුණයා සයිබීරියානු පිටුවහලෙන් පැන යාමට ඉටාගත්තේ ය. සිය වර්තාපදානය තුළ ට්‍රොට්ස්කි, මෙම තීරනය සඳහා සොකොලොව්ස්කායා තමන්ව දිරිගැන්වූ බව ලියා තිබේ.

ට්‍රොට්ස්කිගේ වචනවලට අභියෝග කරන කිසිදු සාක්ෂියක් ඉදිරිපත් නොකර ම සර්විස් කියා සිටින්නේ, "මෙය ඒ ආකාරයෙන්ම ගත නොහැකිය. බ්‍රොන්ස්ටින් ඇය සයිබීරියාවේ වන ගහනයෙහි අතහැර දැමීමට සැලසුම් කරමින් සිටියේය. ශීත සෘතුව එලඹෙමින් තිබිය දී, සිය බිලිඳු දරුවන් දෙදෙන රැක බලාගැනීමට කිසිවෙකුත් නොමැතිව ඇය එහි තනිවූවය." සර්විස් සිය පරිභවය එහි උපරිමයට ගෙන එන්නේ පහත දැක්වෙන තරයේම ග්‍රාමයවූ ප්‍රකාශයක් සමඟිනි. "ඔහු පලා යාමට තීරනය කළේ දරුවන් දෙදෙනෙකුගේ පියා බවට ද පත්වීමෙන් පසුව පමණකි. තමන් පිටුපස එවන් අවුල් ජාලයක් ඉතිරිකර ගියේ නම් ඒ විප්ලවවාදීන් කිහිප දෙනෙක් පමණි." [67] "ට්‍රොට්ස්කි වැඩ කරගෙන ගියේ විප්ලවවාදී හැසිරීමේ ව්‍යවස්ථාවට

අනුකූලව" බව පවසමින් සර්විස් තෙමීම පටලවා ගනියි. [67] එහෙත් ඉන් පසුව ඔහු මෙසේ අවධාරනය කරයි. "ඇලෙක්සැන්ඩ්‍රා සැබවින්ම සිය අනුමැතිය දී තිබුණේ නම් පවා ලෙව් ඇයගෙන් ඉල්ලා සිටි කැපකිරීම පිලිබඳව ඔහු පලකොට ඇත්තේ සුලු කෘතඥතාවක් පමණි. 'ජීවිතය', සැබවින්ම සුලු කාරනයක් ලෙස සලකමින් ඔහු කියා සිටියේ, 'අප වෙන්කල' බවයි. යථාර්ථය නම්, ඔහු තම විවාහ දිවියේ හා දෙමාපිය ජීවිතයේ වගකීම් වලින් ඉවත් වීමට තීන්දු කර තිබුණේය යන්නයි." [67]

විප්ලවවාදී අරගලයේ යථාර්ථයන් පිලිබඳව දන්නා කියන සියලු දේ මඟින් නිෂ්ප්‍රභා කරන මෙම චෝදනාවේ ලිඛිත අපහාසාත්මක ස්වභාවයට අමතරව, ඉතිහාසය පිලිබඳව ලිවීමේදී මීටත් වඩා කාල විරෝධී ප්‍රවිෂ්ටයක් ගැන සිතීමටවත් අමාරුය. සාර්වාදී ආඥාදායකත්වයට එරෙහිව මාරාන්තික අරගලයක නිමග්නව සිටි 19 වන සියවසේ අග රුසියානු විප්ලවවාදීන්ගේ හැසිරීම අරභයා තීන්දුවක් දීමට සර්විස් සිතාගෙන ඇත්තේ, නූතන අවධියේ බ්‍රිතාන්‍ය තුළ සිටින ධනවත්, තත්වාරක්ෂක හා ස්වයං තෘප්ත ඉහල මධ්‍යම පන්තික පිලිස්තීනුවෙකුගේ කුහක ගති ලක්ෂණ උපයෝගී කර ගෙනය.

ට්‍රොට්ස්කි සමඟ ඔහුගේ දියණිය සිතා 1915 දී

ඒ අතර වාරයේම අපි, එහි අවසානයට පෙර සර්විස් විසින් කපා හල ට්‍රොට්ස්කිගේ වාක්‍යය සටහන් කර ගනිමු. ට්‍රොට්ස්කි ලිවුවේ මෙසේය. "ජීවිතය අපව වෙන්කලත්, අපගේ මිත්‍රත්වය හා බුද්ධිමය ඥාතිත්වය

කිසිවකින් හෝ විනාශ කල නොහැකිය.” යනුවෙනි. (14)

ට්‍රොට්ස්කි හා සෙකොලොවිස්කායා අතර පැවති ප්‍රගාසි මිත්‍රත්වය හා අන්‍යෝන්‍ය සහයෝගීතාවයේ විරස්ථායී අංගලක්ෂණය, 1920 ගනන්වල ඊට්ස්මන් සමඟ පැවති සාකච්ඡා තුළ පසුකාලයේදී සනාථ කෙරී තිබේ. අවසානයේදී සිය ජීවිතයෙන් වන්දි ගෙවීමට සිදුවූ එම මිත්‍රත්වය, ඇලෙක්සැන්ඩ්‍රා කිසි කලෙක හෝ පාචා දුන්නේ නැත. ස්ටැලින් 1938 දී ඇය මරාදැමුවේය. ඇයගේ බේදජනක ඉරනම පිලිබඳව සර්විස් පහත සඳහන් ඇඟ සිතල කරන හා වෛරී සහගත ප්‍රකාශය සටහන් කරයි. “ඇයගේ කරදර පටන් ගත්තේ, සයිබීරියාවේ දී ඇය හා ට්‍රොට්ස්කි එකට බැඳ තැබූ කෙටිකලක් පැවති විවාහ ජීවිතයත් සමඟිනි. අවසානයේ ඇය මිය ගියේ ද සයිබීරියාවේ දී ය.”

[431]

1933 ජනවාරියේ බර්ලින්හි දී සියදිවි නසාගත් ට්‍රොට්ස්කිගේ දියනිය වන සීනාගේ බේදනීය ඉරනම පිලිබඳව සර්විස්ගේ සැලකීම ද දුෂ්ඨ හා කුරිරු ය. ඔහු මෙසේ ලියයි. “එම බේදවාදකය සමඟ ට්‍රොට්ස්කි පොර බැදුවේ, ඇයට ඔහු (ස්ටැලින්) සැලකූ ආකාරය පිලිබඳව මෙන්ම සියල්ලේම වරද ද ස්ටැලින් මත පටවමින් ය.”

ට්‍රොට්ස්කි පිලිබඳ කථනයන්හි නිරතුරුව පුනරුච්ඡාරනය කරන මෙම වෝදනාව එල්ල කර ඇත්තේ දුබල ලෙසය. සුක්ෂ්ම හි තමන්ට අවශ්‍ය පරිදි ජීවත්වූ සීනා විදේශයකට කැඳවා ගත්තේ ට්‍රොට්ස්කි ය. ස්ටැලින් ඇයව පිටුවහල් කලා නොවේ. ඇය ජීවත් විය යුත්තේ කා සමඟ දැයි තීරනය කලේ ද ට්‍රොට්ස්කිය. එම මරනය දේශපාලනීකරනයට ලක් කිරීමට ට්‍රොට්ස්කි දැරූ උත්සාහය ඔහුට උදාවූ හොඳම අවස්ථාව නොවීය.

[386]

තම දියනියගේ සියදිවි හානිකර ගැනීමෙන් සතියක් ගතවීමටත් පෙර, 1933 ජනවාරි 11 දින ට්‍රොට්ස්කි සෝවියට් සංගමයේ කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ මධ්‍යම කාරක සභාව වෙත යැවූ ලිපියෙන් උපුටා නොදැක්වීමට සර්විස් වග බලාගත්තේය. සිය ස්වාමි පුරුෂයා ද දියනිය හා මව ද තවමත් ජීවතුන් අතර සිටි රුසියාව වෙත සීනාට යළි පැමිණිය නොහැකි වූයේ ස්ටැලින්වාදී තන්ත්‍රය විසින් ඇයගේ සෝවියට් පුරවැසි භාවය අහෝසි කර තිබූ නිසා බව ඔහු සිය පාඨකයන්ගෙන් වසං කරයි. ට්‍රොට්ස්කි ලිවූ පරිදි, “ඇයගේ පුරවැසි භාවය උදුරා ගැනීම වනාහි මට එරෙහි පලිගැනීමේ තුවිෂ්ඨ හා අධම ක්‍රියාවක් පමනි.”(15)

හැකි සෑම අයුරකින්ම ට්‍රොට්ස්කි අපකීර්තියට පත්කිරීමේ අධිෂ්ඨානයෙන් යුතුව කටයුතු කල සර්විස්, ට්‍රොට්ස්කිගේ දියනියගේ මරනය පිලිබඳ සියලු වගකීම් වලින් ස්ටැලින්වාදී තන්ත්‍රය මුදා හැරියේය. යාන්තම් වසර කිහිපයක් තුළදී ට්‍රොට්ස්කිගේ පලමු බිරිඳ ද ඔහුගේ පුතුන් ද ඔහුගේ සොහොයුරන් හා සොයුරිය පමනක් නොව ඔහුගේ මස්සිනාවරුන් ද මරාදමනු ලැබූ බව

සර්විස් හොඳකාරව ම දැන සිටියේය යන කාරනය නොතකා ම එසේ කරනු ලැබිනි.

නිර්ලජ්ජිත සිදුවීමක්

මෙම සමාලෝචනය සැලකිය දුරකට සිදුකර ඇත්ත්, තවත් බොහෝ දේ කීමට ඉතිරිව ඇත. සර්විස්ගේ විකෘති කිරීම් හා වැරදි අර්ථ කථන පිලිබඳ පෘතුල විමර්ශනයක් පහසුවෙන්ම සැලකිය යුතු පොතක් තරම් වනු ඇත. සර්විස්ගේ දේශපාලන මුසාකරන මෙන්ම ට්‍රොට්ස්කිට එරෙහිව ඔහු ස්ටැලින් ආරක්ෂා කිරීමට නිරතුරුව ම දරන උත්සාහය හෙළිදරව් කිරීම මම වෙනත් අවස්ථාවකට කල් තබන්නෙමි. මේ අනුව විමසා බැලීමට ඉතිරිව තිබෙන තවත් වැදගත් කාරනයක් නම්, නව ස්ටැලින්වාදී මුසාකරනය හා සම්ප්‍රදායික ඇන්ග්ලෝ-ඇමරිකානු ප්‍රති කොමියුනිස්ට්වාදය සමඟ සන්සන්දනාත්මක ප්‍රකාශනයන් ලෙස තැවර්, ස්වේන් හා සර්විස් ගේ ට්‍රොට්ස්කි වර්තාපදානයන් පිලිබඳ වැදගත්කමයි. සැබවින්ම, ට්‍රොට්ස්කිට එරෙහිව දිග හැරෙමින් තිබෙන ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයක් වන්නේ, මුසාවාද හා හොර නඩු වලින් එය උපුටාගෙන ඇති ප්‍රමාණයයි.

මතුකිරීම අවශ්‍ය වන එක් අවසාන ප්‍රශ්නයක් තිබේ. එනම් මෙම වර්තාපදානය ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේ දී භාවචි විශ්ව විද්‍යාල මුද්‍රණාලය ඉටුකල භූමිකාවයි. එවන් නොඉවසිය හැකි හා පහත් පෙලේ කෘතියක් සමඟ පැටලීමට එය තමනටම ඉඩ සලසා දුන්නේ කුමක් නිසා දැයි කෙනෙකු මවිතයට පත්විය හැක. සර්විස්ගේ කෙටුම්පත කුමන ආකාරයක හෝ බැරෑරුම් කතෘ මන්ඩල සමාලෝචනයකට හසු නොවූ බවක් විශ්වාස කිරීම දුෂ්කරය. කුනු කසල වලින් බැහැරව සිටීමේ බැරෑරුම් ශාස්ත්‍රාලිකත්වයක් විදහා පාන මහාවාර්යවරුන් භාවචි ඉතිහාස දෙපාර්තමේන්තුව තුළ තවමත් සිටින බව හෝ එසේ යයි විශ්වාස කිරීමට යමෙකුට නොහැක්කේම නොවේ.

ට්‍රොට්ස්කි හා නටාලියා සෙඩෝවාගේ උපදෙස්වලට අනුව, හතලිස් වසරකට ආසන්න කාලයක්, ට්‍රොට්ස්කිගේ ලිපි ලේඛනවල වැසුනු කොටස අගුලු ලා වසා ආරක්ෂා කල අභිමානවත් ලේඛනාගාරිකයන් ලෙස කටයුතු කල භූමිකාවක් භාවචි සතුව ඇත. සිය ඓතිහාසිකව වැදගත් ලේඛන එකතුව අතර මෙම ලිපි ලේඛන ද වන බව හුස්ටන් පුස්තකාලය සැලකිල්ලට ගෙන තිබුනි. 1958 වසරේදී භාවචි විශ්ව විද්‍යාලය, 1935 දී ට්‍රොට්ස්කි භාවිතා කල දින පොත ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට මූලිකත්වය ගත්තේය. ප්‍රකාශකයාගේ පෙරවදන තුළ ගෞරවයෙන් යුක්තව සඳහන් කලේ ට්‍රොට්ස්කි, “අද දිනයේ බොහොමයක් වන අපගේ කාලයේ විරවරයන් අතරින් කෙනෙකු” වන බවයි. අඩ සියවසකට පසුව, මඩගැසීම අරමුණු කොටගත් හා වැදගත්මකට නැති කෘතියක් වෙනුවෙන් එය මුද්‍රණය සඳහා තම අවසරය ලබාදී තිබේ. දේශපාලන ප්‍රතිගාමීත්වයේ හා බුද්ධිමය ජරපත්කමේ අවධියක් තුළ

අද දිනයේ භාවිත වීම්ව විද්‍යාලය, එය කලින් ප්‍රදර්ශනය කල මූලධර්ම හා ශාස්ත්‍රාලික අන්‍යෝන්‍යතාවය වෙනුවෙන් පවි සමාකර ඇතුලා වත් ද? හේතව කවරක් වුවත්, භාවිත වීම්ව විද්‍යාලයීය මුද්‍රණාලය, තමන්ව ම ලජ්ජාවට පත්කරගෙන තිබේ. අනාගතයේ යම් දවසක, තම සදාචාරය හා දේවියය යලි අත්කර ගැනීමත් සමඟ, සංකාපයෙන් යුතුව මෙම සිදුවීම දෙස එය හැරී බලනු ඇතැයි යමෙකුට සැක කල හැක.

සටහන්:

- 7. *My Life*, (මගේ ජීවිතය) 54 පිටුව.
- 8. එම, 86-87 පිටු.
- 9. එම, 87 පිටු.

10. ට්‍රොට්ස්කිට උපතේදී ලබාදී ඇත්තේ *Libi* යන නමයි. සර්විස් සිය කෘතියේ මුල් පරිච්ඡේදවල ට්‍රොට්ස්කි ගැන එලෙස සඳහන් කරන්නේ එබැවින්ය.

- 11. *The Young Trotsky*, (තරුණ ට්‍රොට්ස්කි) 12-13 පිටු.
- 12. *My Life*, (මගේ ජීවිතය) 363 පිටුව.
- 13. *The Young Trotsky*, (තරුණ ට්‍රොට්ස්කි) 21 පිටුව.
- 14. *My Life*, (මගේ ජීවිතය) 133 පිටුව.
- 15. *Writings of Leon Trotsky 1932-33*, (ලියොන් ට්‍රොට්ස්කි ලේඛන 1932-33), නිව් යෝර්ක්, පාත් ෆයිනඩ්ස්, 1972, 80 පිටුව.